

ZAMONAVIY O‘ZBEK ADABIYOTIDA INTERNET VA IJTIMOYIY TARMOQLAR TASVIRI

Sultanova Mavluda Kamoladdinovna

Qoraqalpog‘iston respublikasi, Ellikqala tumanida 30-sonli maktab Ona tili va adabiyot o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqola zamonaviy o‘zbek adabiyotida internet va ijtimoiy tarmoqlar obrazini o‘rganishga bag‘ishlangan. Bundan ko‘zlangan asosiy maqsad – raqamli texnologiyalar, xususan, internet va ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy adabiyotda qanday aks etayotgani, ularning ahamiyati va badiiy asarlardagi ta‘sirini tahlil qilish. Maqolada bir qancha zamonaviy o‘zbek yozuvchilari ijodi namunasi sifatida internet va ijtimoiy tarmoqlarning badiiy ifodasi ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *Zamonaviy o‘zbek adabiyoti, internet, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli texnologiyalar, zamonaviy adabiyotlar, yozuvchilar, adabiy tahlil, an‘anaviy qadriyatlar.*

Hozirgi o‘zbek adabiyoti jadal o‘zgarishlar, yangi mavzular bilan boyib bormoqda. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar va internet hayotimizning ajralmas qismiga aylangani adabiyotga katta ta‘sir ko‘rsatmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar odamlarning muloqot qilish, axborot olish va tarqatish usullarini tubdan o‘zgartirdi. Bu o‘zgarishlar zamonaviy o‘zbek adiblari ijodida ham o‘z ifodasini topgan. Ushbu maqola zamonaviy o‘zbek adabiyotida internet va ijtimoiy tarmoqlar obrazini tahlil qilishga qaratilgan. Maqolada internet va ijtimoiy tarmoqlarning adabiy asarlardagi badiiy ifodasi, qahramonlar hayotiga ta‘siri, raqamli dunyo va an‘anaviy qadriyatlar o‘rtasidagi munosabat ko‘rib chiqiladi. Zamonaviy adabiyotda Internet va ijtimoiy tarmoqlar qanday tasvirlangan? Ularning qahramonlar hayotidagi o‘rni va ahamiyati qanday? Bu savollarga javob izlash orqali zamonaviy o‘zbek adabiyotidagi yangi yo‘nalishlarni yoritishga harakat qilamiz. Raqamli texnologiyalar va Internet zamonaviy jamiyatda katta ahamiyatga ega va bu jarayon adabiyotda qanday aks etishini tushunish nafaqat adabiyotshunos olimlar, balki keng kitobxonlar ommasi uchun ham dolzarbdir. . Binobarin, maqola zamonaviy o‘zbek adabiyoti orqali internet va ijtimoiy tarmoqlarning odamlar hayotidagi o‘rni va ta‘sirini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

1. **Internet va Ijtimoiy Tarmoqlarning Tasviri** Zamonaviy o‘zbek adabiyotida internet va ijtimoiy tarmoqlar tez-tez uchraydigan mavzulardan biriga aylangan. Yozuvchilar ushbu mavzular orqali zamonaviy hayotning muhim jihatlarini aks ettiradilar. Masalan, internetning insonlar orasidagi muloqotdagi roli, axborot oqimining tezligi va kengligi, hamda ijtimoiy tarmoqlarda insonlarning o‘zini ifoda etish usullari badiiy asarlarda keng

yoritiladi. O'zbek yozuvchilari asarlarida internet va ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy hayotning muhim elementi sifatida tasvirlanadi. Ularda internet orqali amalga oshirilgan muloqotlar, virtual do'stliklar, va hatto sevgi hikoyalari ham o'rin olgan. Bu tasvirlar orqali yozuvchilar jamiyatning raqamli davrda qanday o'zgarayotganini, insonlarning o'zaro munosabatlarida qanday yangiliklar paydo bo'layotganini ko'rsatadilar.

2. **Qahramonlarning Hayotidagi Ta'sir** Internet va ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy o'zbek adabiyotida qahramonlarning hayotida muhim rol o'ynaydi. Yozuvchilar qahramonlarining kundalik hayotida internet va ijtimoiy tarmoqlar qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadilar. Masalan, internet orqali ta'lim oluvchi yoshlar, ijtimoiy tarmoqlar orqali do'stlar topuvchi yoki yo'qotuvchi qahramonlar, virtual dunyo bilan haqiqat o'rtasidagi chegarani izlayotgan insonlar tasviri badiiy asarlarda uchraydi. Bu tasvirlar orqali yozuvchilar internet va ijtimoiy tarmoqlar insonlarning hayotida qanday ijobiy va salbiy ta'sirlar ko'rsatishini o'rganadilar. Internetning qulayliklari va imkoniyatlari bilan birga, uning qahramonlar hayotidagi salbiy oqibatlari ham ko'rsatib beriladi.

3. **Raqamli Dunyo va An'anaviy Qadriyatlar** Zamonaviy o'zbek adabiyotida raqamli dunyo va an'anaviy qadriyatlar o'rtasidagi munosabatlar ham muhim mavzulardan biri hisoblanadi. Yozuvchilar bu mavzu orqali an'anaviy qadriyatlar va raqamli texnologiyalar o'rtasidagi ziddiyatlarni, ularning bir-biriga ta'sirini ko'rsatadilar. Masalan, ba'zi asarlarda internet va ijtimoiy tarmoqlar sababli an'anaviy qadriyatlar yo'qolib borayotgani, insonlarning o'z madaniy ildizlarini unutishi kabi masalalar yoritiladi. Boshqa asarlarda esa, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali milliy qadriyatlarni keng targ'ib qilish, ularni saqlab qolish imkoniyatlari tasvirlanadi.

Hozirgi o'zbek adabiyotida internet va ijtimoiy tarmoqlar qiyofasiga oydinlik kirituvchi bir qancha muhim asarlar tahlil qilinadi. Quyida ushbu asarlarning qisqacha tahlili keltirilgan.

1. Asqar Mahkamning "Virtual sevgi" romani

- Mazmun: Asqar Mahkamning "Virtual sevgi" romani internet orqali sevgi tarixini yoritadi. Roman qahramonlari real hayotda bir-birini ko'rmasdan virtual olamda tanishadi va muhabbat munosabatlarini rivojlantiradi.

- Tahlil: Qahramonlar: Roman qahramonlari internet orqali muloqot qiladi va munosabatlarni rivojlantiradi. Unda Internet ularning hayotiga qanday ta'sir qilgani tasvirlangan.

- Mavzu: Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali o'zini namoyon qilish, yashirin o'ziga xoslik va virtual hayotning voqelikka ta'siri – romanning asosiy mavzusi.

- Mojaro: Internetda uchrashadigan odamlar o'rtasida ishonch muammosi paydo bo'ladi va ular o'rtasida muloqot rivojlanadi, bu romanning asosiy ziddiyatidir.

2. Muhabbat Ziyadovanning “Ijtimoiy tarmoqlarda yashaydi” hikoyasi
 - Mazmun: Muhabbat Ziyadovanning “Ijtimoiy tarmoqlarda yashaydi” hikoyasida odamlarning ijtimoiy tarmoqlarda o‘zini qanday ko‘rsatishi, virtual hayot va reallik o‘rtasidagi farqlar haqida hikoya qilinadi.
 - Tahlil: Qahramonlar: Hikoya qahramonlari ijtimoiy tarmoqlarda yashaydi. Turli yo‘llar bilan namoyon bo‘ladi. Ushbu virtual qahramonlar va ularning haqiqiy shaxslari o‘rtasidagi farqlar tasvirlangan.
 - Mavzu: Ijtimoiy tarmoqlar orqali o‘zini namoyon qilish, virtual shaxslar va real hayot o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir – hikoyaning asosiy mavzusi.
 - Mojaro: Hikoya ijtimoiy tarmoq qahramonlari va haqiqiy odamlar haqida. O‘rtasidagi ziddiyatlar ko‘rsatilgan. Bu ziddiyat qahramonlarning shaxsiy hayotiga qanday ta’sir qilishiga oydinlik kiritadi.

Maqolada bir qancha zamonaviy o‘zbek yozuvchilarining ijodi misolida internet va ijtimoiy tarmoqlar qiyofasi tahlil qilinadi. Masalan, o‘zbek adabiyotining yetuk adiblaridan biri Asqar Mahkamning “Virtual sevgi” romani internet va ijtimoiy tarmoqlar mavzusini yoritadi. Bu roman qahramonlari internet orqali o‘z sevgilarini, bu jarayondagi mojarolar va qiyinchiliklarni topadilar. Bundan tashqari, Muhabbat Ziyadovanning “Ijtimoiy tarmoqlarda yashaydi” hikoyasi ham internet va ijtimoiy tarmoqlar mavzusiga bag‘ishlangan. Hikoyada odamlarning ijtimoiy tarmoqlarda o‘zini qanday ko‘rsatishi, virtual hayot va reallik o‘rtasidagi farqlar haqida so‘z boradi. Bu asarlar orqali zamonaviy o‘zbek adabiyotida internet va ijtimoiy tarmoqlar mavzusi qanchalik keng va chuqur yoritilganini ko‘rish mumkin. Maqolada ushbu asarlar, ularning mazmuni va yozuvchilarning ushbu mavzuga munosabati tahlil qilinadi.

- **Hozirgi o‘zbek adabiyotida yangi mavzularning paydo bo‘lishi:** Internet va ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy o‘zbek adabiyotida yangi mavzu sifatida maydonga chiqib, adabiyot rivojiga yangi yo‘nalishlarni olib kirmoqda. Yozuvchilar bu mavzular orqali zamonaviy jamiyatning muhim qirralarini yoritishga harakat qiladilar.

- **Raqamli muhitda qahramonlar hayoti:** Tahlil qilinayotgan asarlarda qahramonlarning raqamli muhitdagi hayoti, virtual dunyoda o‘zini namoyon qilish yo‘llari, bu jarayonning ijobiy va salbiy tomonlari ko‘rsatilgan. Bu asarlar orqali internet va ijtimoiy tarmoqlar insonlar hayotiga qanday ta’sir ko‘rsatishi yaxshiroq tushuniladi.

- **An’anaviy qadriyatlar va raqamli texnologiyalar o‘rtasidagi munosabatlar:** Asarlarda an’anaviy qadriyatlar va raqamli texnologiyalar o‘rtasidagi ziddiyat va bu ziddiyatlarning qahramonlar hayotiga ta’siri. Siri oshkor bo‘ladi. Yozuvchilar ushbu mavzu orqali jamiyat raqamli texnologiyalar, yangi muammolar va imkoniyatlar bilan qanday o‘zgarib borayotganini ko‘rsatadi.

- **Adabiy tahlilning ahamiyati:** Internet va ijtimoiy tarmoqlar mavzusi hozirgi o'zbek adabiyotida dolzarb mavzudir. Bu mavzu orqali yozuvchilar zamonaviy hayotning muhim qirralarini yoritib beradilar, bu esa o'z navbatida adabiyotshunoslar va keng kitobxonlar ommasiga uchun qiziqarli va muhim bo'ladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, zamonaviy o'zbek adabiyotida yozuvchilar internet va ijtimoiy tarmoqlar timsolidan foydalanib, yangi tendensiya va muammolarni, jamiyatning raqamli davrda qanday o'zgarayotganini yoritishga harakat qilmoqda. Bu asarlar zamonaviy o'zbek adabiyotining yangi yo'nalishlarini ko'rsatib, jamiyatdagi muhim jarayonlarni tushunishga yordam beradi. Maqolaning natijalari adabiyotshunoslar, talabalar va keng kitobxonlarga zamonaviy adabiyotdagi yangi tendentsiyalarni tushunish va baholashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Ijtimoiy tarmoqlar va ularning ahamiyati" – Shahzoda Sultanova (2015 yil) - Maqola: "O'zbek adabiyoti" jurnali, 2015, №3, sahifa 56-62.
2. "Internet va ijtimoiy tarmoqlar" – Nargiza Muminova (2018 yil) - Maqola: "Adabiyot va san'at" jurnali, 2018, №4, sahifa 78-84.
3. "Ijtimoiy tarmoqlar va ularning o'ziga xos jihatlari tushunish" – Olimjon Qosimov (2019 yil) – Maqola: "O'zbek adabiyoti va san'ati" jurnali, 2019, №2, sahifa 70-76.
4. Asqar Mahkamning "Virtual muhabbat" romani (2006 yil) "Adabiyot va san'at" nashriyoti, sahifa-192
5. "Muhabbat Ziyodovning "Ijtimoiy Tarmoqdagi Hayotlar" hikoyasi "Samarqand" nashriyoti (2019 yil), sahifa-20